

Raymond R. Hausoul

Liegt God?

Beloften aan Kreta

De meeste van ons genieten graag van een heerlijke vakantie. Dat mag een avontuurlijke tocht in de natuur zijn of een ontspannen rustoord op een eiland. Graag neem ik u mee naar de eerste eeuw op het zendingsveld van het eiland Kreta. Daar zullen we stilstaan bij het bemoedigende lofdicht waar de apostel Paulus zijn brief aan Titus mee opent.

Het eiland Kreta

Het eiland Kreta was in de oudheid bekend. Historisch gold het als de geboortegrond van de Filistijnen (Deut.2:23; Jer.47:4; Am.9:7). In de Middellandse Zee vormde het een kruispunt tussen de continenten Europa, Afrika en Azië. De vele goede havens die het eiland kende, boden bescherming tegen barre weersomstan-

digheden en waren geliefd om te overwinteren. Vanuit die achtergrond geeft Paulus tijdens een zeereis aan de scheepsbemanning de tip om de havens van Kreta te gebruiken, totdat de weersomstandigheden zich hebben verbeterd (Hand.27:21).

In de tijd van het Romeinse rijk genoten veel Romeinse soldaten hun militaire training op Kreta. Dat maakte het eiland tot een centrale plek. Kreta was dichtbevolkt en kende rivaliserende steden met uiteenlopende culturen. Er kwamen diverse stromingen bij elkaar. Dat zorgde voor spanningen en bracht een sterk individualisme teweeg. Mensen kozen dan voor hun eigenbelang. Ze knikten vriendelijk 'ja' en dachten 'nee'. Wat henzelf het beste uitkwam, bepaalde hun keuze. Het 'ik' stond op de

hoogste plaats. De Griekse historicus Polybios (203–120vC) schrijft: 'De Kretenzers vinden het als enige een schande als ze geen winst uit een ander kunnen halen ... door hun diepgewortelde gierigheid ontstaan er continu schermutselingen in het openbaar en privé, ze moorden en voeren burgeroorlogen.'

Meestal waren de bewoners van Kreta het dus niet met elkaar eens. Maar als er een gemeenschappelijke vijand was veranderde dat. Dan sloegen ze de handen in elkaar en trokken ze 'samen' (*syn*) als Kretenzers op. Uit die levenshouding ontstond het woord *syn-cretisme*. Met dat woord 'syncretisme' wees de Griekse taal op het in elkaar vloeien van allerlei culturen, religies en filosofieën.

Kerken op Kreta

Het evangelie was in Kreta vermoedelijk al verkondigd door getuigen van de eerste Pinksterdag. In Handelingen 2:11 zijn er op de eerste Pinksterdag in Jeruzalem ook mensen uit Kreta aanwezig. De kans is groot dat dit Joden waren, die jaarlijks het Wekenfeest in Jeruzalem bezochten. Als zij het getuigenis in Handelingen 2 opnamen, konden er op Kreta al voor de komst van Paulus leerlingen van Jezus aanwezig zijn.

In de cultuur waarin deze christelijke gemeenten opgroeiden, was er een grote nood aan oudsten met een grote loyaliteit aan elkaar en Christus. Het was hard nodig dat deze aanstelling van oudsten niet nagelaten werd. De kerk op Kreta had godsvruchtige adviseurs nodig die de gelovigen hielpen in lijn met Jezus Christus te denken. Titus liet zich op het eiland Kreta gebruiken om zulke oudsten te vinden. Zij hielpen een andere cultuur naar voren te brengen. Dat was niet de Kretenzische cultuur van partijschappen en individualisme. Dit was de cultuur van het koninkrijk van God dat Christus op aarde kwam brengen.

Wie was Titus?

Titus komt niet veel voor in de Bijbel. Ook in

Handelingen ontdek je zijn naam niet. We kennen hem vooral door het Bijbelboek dat zijn naam draagt. Daar is hij verbonden met Kreta. Volgens een kerkelijke overlevering was hij opziener voor de gemeentes op Kreta. Hij werkte en woonde in de hoofdstad Gortyn, waar hij ongehuwd op 94 jarige leeftijd stierf. Vandaag staat er op de plaats waar hij diende een basiliek uit de zesde eeuw. Het hoofd van Titus wordt in de kathedraal van de huidige hoofdstad Heraklion bewaard.

Paulus schrijft aan Titus een kleine brief. Dat deed de apostel ook bij Timoteüs. Timoteüs had het voorrecht om God plaatselijk te dienen in de kerk van Efeze. Titus ontving de opdracht om God in de grotere regio van het hele eiland Kreta te dienen. In deze twee verschillende situaties schrijft Paulus wat hij graag wenst. Samen vormen de brieven aan Timotheüs en Titus een geweldige basis voor Gods medewerkers in een plaatselijke context én regionale context.

Lofzang van Paulus

Paulus begint zijn brief aan Titus met een groet die langer en complexer is dan in zijn andere brieven. Het Grieks doet zich voor als een theologische lofprijzing. Die lofprijzing bestaat niet uit keurig uitgewerkte zinnen. De woorden rollen over elkaar heen en je weet even niet wanneer het slot van de zin komt. Het zijn woorden uit het hart, bedoeld als een erekrans voor God. In de oorspronkelijke Griekse taal vormt Titus 1:1–3 één lange zin. De lofprijzing van Paulus stroomt als een lange rivier.

De vertaling van deze lofprijzing is een uitdaging. Je ziet dat in verschillende vertalingen. Door deze opening biedt de apostel echter een introductie op thema's in deze brief. De lofzang vormt een panorama op de onderwerpen die Titus nodig heeft voor zijn dienst. Het apostolisch onderwijs vindt dus zijn bron in de aanbidding van God. In eigen vertaling geef ik het Grieks van de eerste verzen als volgt weer:

Paulus, 'knecht van God' alsook 'apostel van Jezus Christus', naar het geloof van de uitverkorenen van God en de volledige loyaliteit van de waarheid die naar de godsvrucht is, in de hoop van het eeuwige leven. Voor de tijden van de eeuwen heeft God, die niet liegt, dat beloofd en nu, op de geëigende tijd, heeft Hij zijn woord openbaar gemaakt in de verkondiging die mij is toevertrouwd in opdracht van God, onze Redder. Aan Titus, mijn echt kind naar het gemeenschappelijk geloof: genade en vrede van God de Vader en van Christus Jezus, onze Heiland.

Vanuit deze eerste woorden wil Paulus Titus en anderen bemoedigen. Dat doet hij door ons dieper te laten stilstaan bij de bijbelse basis voor zijn leven. Paulus biedt met deze opening een inleiding op een gezonde levensstijl in de maatschappij en de kerk. Hij wil wat verkeerd en ziekelijk op Kreta is gezond maken. Het is interessant hierbij te vermelden dat de naam 'Titus' van 'verpleger' is afgeleid. Titus moet als een geestelijke verpleger de christenen instrueren en aanmoedigen om een gezonde levensstijl op het eiland te handhaven. Dat is zijn rol als dienst-knecht van God.

Dienstknecht voor uitverkorenen

Paulus zet zijn dienst als 'knecht van God' aan het begin van deze brief voorop. Pas daarna vermeldt hij zijn bediening als apostel. De uitdrukking 'knecht van God' of 'slaaf van God' is uniek in zijn brieven. Elders gebruikt Paulus altijd 'knecht van Christus' (Rom.1:1; Fil.1:1; Gal.1:10).

De term 'knecht van God' is in de Bijbel echter niet onbekend. In het OT herinnert de titel aan Mozes en andere Godsmannen. De term 'knecht' herinnert Titus aan wat er in het OT gebeurde, toen God eveneens mensen riep om zijn uitverkoren volk te dienen. Zoals Mozes opdrachten aan Jozua gaf om Gods uitverkoren volk te leiden, doet Paulus dat nu bij Titus.

Vervolgens spreekt de apostel over het praktische geloofsvertrouwen van de christenen. Hij legt nadruk op de waarheid volgens de godsvrucht. Die godsvrucht mocht ook in Kreta

aanwezig zijn. Letterlijk spreekt de apostel over de 'erkenning' (ἐπίγνωσις/epignōsis) van de waarheid'. Dat laat zich in het Nederlands vertalen met 'volledige loyaliteit' (vgl. 1Tim.2:3-4). Bij deze 'erkenning' ligt de nadruk niet enkel op het intellectueel begrip. Het gaat om een diep besef dat je hele leven leidt en anderen laat zien dat je een leerling van Gods waarheid bent. Loyaliteit aan God betekent dan meer dan kennis. Hoofd, hart en handen worden meegenomen op de weg van de waarheid. Bij die waarheid denk ik aan de loyaliteit aan Hem die de Waarheid is. Dat is de Persoon van Jezus Christus.

Met oog op de toekomst

Vanuit zijn apostelschap en knechtschap van God beseft Paulus dat zijn roeping ook met de toekomst is verbonden: 'in de hoop van het eeuwige leven' (Tit.1:2). Het eeuwige leven waarop de apostel hoopt, mag zich nu al in het leven kenbaar maken. De christenen leven in hoop en anticiperen op dat wat er komt. Ze zien vooruit op dat wat komen gaat. Ze grijpen nu al het eeuwige leven en genieten van een leven op aarde met de Eeuwige (1Tim.1:16; 4:18; 6:12; 2Tim.1:10). Voor wie gelooft is dit eeuwige leven weggelegd (Rom.2:7; 5:21; 6:22-23; Gal.6:8).

Die hoop van het eeuwig leven is geen vage verwachting. Ze is een geweldige belofte die in God is verankerd. God getuigt van de betrouwbaarheid er van. En God is een God 'die niet liegt' (ἀψευδής/apseudēs). God speelt geen spelletjes en houdt mensen niet voor de gek, zoals de inwoners van Kreta dat wel bij elkaar doen (vgl. Tit.1:12). God is anders. Hij is een Vader die van mensen houdt en het beste met hun leven voor heeft. Zulk een Vader is geen bedrieger.

God vervult zijn beloften. God is waarachtig. Die waarachtigheid mogen de christenen in hun leven weerspiegelen. We zien Gods karakter dan terug in de leerlingen van Jezus Christus. Vanuit die basis kan Paulus de oproep doen om onwaarachtigheid uit de kring van de leerlingen te verwijderen.

God onze Redder

Er is één titel voor God die een bijzondere plaats in de brief aan Titus ontvangt. Dat is de titel 'Heiland' of 'Redder'. Zo is er sprake van 'God, onze Heiland' (Tit.1:3), 'Christus Jezus, onze Heiland' (1:4), 'God, onze Heiland' (2:10), 'onze grote God en Heiland, Jezus Christus' (2:13), 'God, onze Heiland' (3:4) en 'Jezus Christus, onze Heiland' (3:6). Uit het gebruik van de term 'Heiland' laat Paulus zien dat Christus één is met de Vader. Het is in Jezus Christus dat God zich als Redder aan de schepping volmaakt openbaart.

Het is goed om bij Jezus als 'Redder' aan meer te denken dan enkel de vergeving van zonden. Jezus is de God die het leven van alle kwaad wil vrijmaken. Dat gaat dus om meer dan alleen de redding om straks bij God te mogen zijn. In de afgelopen eeuwen zorgde de tijdsgeest in onze maatschappij er voor dat we bij redding vooral aan de redding van de ziel dachten. We waren dan zo gericht op één zaak dat we andere zaken waarin God onze Redder wil zijn niet meer zagen. Zo wilde Christus ons ook in de omgang met onze medemensen van onze eigen zelfzucht verlossen of wilde Hij ons gebruiken om anderen te helpen allerlei onjuiste ideeën over God in te zien. Jezus, de Redder, verlost ons zo uit de gevangenis van ons eigen beperkte denken en brengt ons in overeenstemming met zijn Persoon.

Slot

De eerste zinnen aan Titus bieden op deze manier een geweldig inzicht in de gezonde verkondiging. Ze geeft passie voor een leven vanuit het evangelie. Lees de brief van Titus eens rustig door. Laat dit briefje je uitdagen om God en zijn koninkrijk in je leven zichtbaar te maken. God is namelijk anders dan de cultuur. Hij verandert de cultuur in Kreta door de koninklijke cultuur. Dat is een cultuur die beseft dat God niet liegt. Vanuit dat besef zien we uit naar het eeuwige leven waar God ons nu al dagelijks van laat proeven.

